

TASVIRIY SAN'ATDA RANGTASVIRNING AHAMIYATI VA RANG BILAN ISHLASH USULLARI

Eshpulatova Nargiza Nosir qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti San'atshunoslik kafedrasida 2- kurs talabasi

Annotatsiya: *Bu maqola tasviriy san'atning o'ziga xos xususiyatlari va uning insonlar uchun muhimligini ilmiy ravishda izohlaydi. Tasviriy san'atning yo'nalish va turlari, xususan, Rangtasvir uslubining ahamiyati va ishlash tartibi, borliqini yorqinlik ila ifodalash haqida bayon etadi. Maqola, ko'p qo'llanilgan adabiyotlardan foydalanib, maqola mavzusini ilmiy ravishda muhokama qiladi*

Kalit so'zlar: *san'at, rassom, estetika, malaka, kreativlik, nazariy bilimlar*

Аннотация: *В этой статье научно объясняются характеристики изобразительного искусства и его значение для человека. Описаны направление и виды изобразительного искусства, в частности, значение живописного стиля и способ работы, яркое выражение бытия. В статье научно раскрыта тема статьи, с использованием широко используемой литературы.*

Ключевые слова: *искусство, художник, эстетика, компетентность, творчество, изменение, теоретические знания.*

Abstract: *This article scientifically explains the characteristics of fine Art and its importance for human beings. Describes the directions and types of fine art, in particular, the importance of the painting style and the way of working, the expression of existence with brightness. The article scientifically discusses the topic of the article, using widely used literature.*

Keywords: *art, artist, aesthetics, competence, creativity, change, theoretical knowledge.*

KIRISH

San'at—ijtimoiy ong va inson faoliyatining o'ziga xos shakli. San'at hozirgi zamon ijod mahsuli emas balki qadimiy tarixga ega. Qadimdan hamiyat hayotining ilk yillaridan boshlab, ularning mehnat faoliyati uning rivojlanishi bilan asrlar davomida vujudga kela boshlagan. San'atning asosiy vazifa va maqsadi dunyoni badiiy o'zgartirish, insonlarga kayfiyat bag'ishlash, axloqiy tasviriy san'at fani bugungi kunda kelajak karvonlarning aqliy, manaviy, kreativ fikrlaydigan va shu bilan birga talabchan bo'lib kamol topishiga ko'makchidir.

Rangtasvir—tasviriy san'at turi, biror qattiq yuzda rangli ashyolarda, masalan, bo'yoqlar yordamida yaratiladigan badiiy asar. Rangli voqelikni badiiy tasvirlash va talqin qilish; muhim ijtimoiy mazmun va rangbarang g'oyaviy vazifalarga ega. Rangli asarning g'oyaviy mazmuni uning mavzu va syujetida mujassamlashadi. Tasviriy san'atda rangtasvir o'ziga xos va ajralmas ahamiyatga ega. Rang, tasviriy san'atning asosiy elementlaridan biri bo'lib, u badiiy ifodaning kuchini oshiradi va muallifning g'oyalarini aks ettirishda muhim rol o'ynaydi. Rang, hissiyotlar, tasavvurlar va voqea-hodisalarni ifodalashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ranglar yordamida san'atkorlar muayyan atmosfera yaratish, o'z hissiyotlarini ifodalash va tomoshabinlarni ma'lum bir ruhiyatga olib borish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

ASOSIY QISM

Dolzarbligi

Tasviriy san'atda rangtasvir va rang bilan ishlash usullari dolzarb ahamiyatga ega bo'lib, zamonamiz san'atkorlari va ta'lim jarayonida o'z o'rnini kuchaytirmoqda. Bugungi kunda rang tasvirlash san'ati nafaqat badiiy ifodani kuchaytiradi, balki zamonaviy ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy muammolarni ifodalashda ham muhim vosita hisoblanadi.

1. Estetik va hissiy tajriba: Ranglar va rangtasvirning ahamiyati, tomoshabinlarga estetik va hissiy tajribalarni taqdim etishda beqiyosdir. O'zbekistonning boy madaniyati, urf-odatlar va an'analarini ranglar orqali aks ettirish, san'atning ijtimoiy rolini oshirishga xizmat qiladi.

2. Ta'lim jarayonida o'rganish: Tasviriy san'at darslarida rangtasvir va ranglar bilan ishlash usullari o'quvchilarni ijodiy fikrlash va badiiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar ranglar yordamida o'z hissiyotlarini ifodalashni o'rganishadi va san'atning chuqurroq jihatlarini anglaydilar.

3. San'at va texnologiya: Zamonaviy texnologiyalar, masalan, raqamli san'at, rangtasvir jarayonini yangi usullarda ifodalashga imkon yaratadi. San'atkorlar yangi ranglarni yaratish va ranglar bilan ishlashda texnologiyalardan foydalanish orqali ijodiy jarayonni kengaytirishmoqda.

4. Madaniyatlararo muloqot: Ranglar, san'at va madaniyatlararo muloqotni kuchaytiradi. Ranglar orqali san'atkorlar o'z an'analarini boshqa madaniyatlarga taqdim etish va ularni o'zaro bog'lash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

5. Ijtimoiy muammolarni aks ettirish: Ranglar va rangtasvir, san'atkorlarga ijtimoiy muammolarni aks ettirishda yordam beradi. Zamonaviy san'at asarlarida ko'plab muammolar, masalan, ijtimoiy adolat, ekologik muammolar va inson huquqlari kabi mavzular ranglar yordamida ifodalanadi.

Rangtasvirning ahamiyati:

1. Hissiyotlar va tasavvurlarni ifodalash: Ranglar, san'atda o'zaro bog'liq bo'lgan hissiyotlarni ifodalashda kuchli vositadir. Masalan, qizil rang hayajon, sevgi va ehtirosni ifodalaydi, ko'k rang tinchlik va osoyishtalikni, yashil rang esa tabiat va yangilanishni aks ettiradi. San'atkorlar o'z asarlarida ranglar yordamida tomoshabinlarga muayyan hissiyotlarni yetkazishga harakat qiladilar.

2. Muallifning g'oyasini kuchaytirish: Ranglar san'at asarlarining estetik ko'rinishini yanada kuchaytiradi. Ranglar yordamida san'atkorlar g'oyalarini yanada kuchliroq va ravshan ifodalashga erishadilar. Ularning kombinatsiyasi, bir-biriga qarshi va bir-birini to'ldiruvchi ranglar yordamida asarning umumiy hissiyotini kuchaytiradi.

3. Ranglar orqali kompozitsiya va balans: Ranglar kompozitsiyaning asosiy elementlaridan biridir. Ularning o'zaro joylashuvi, to'g'ri balans va kontrast yaratish orqali san'at asarini ko'rinishini yaxshilashga yordam beradi. Ranglar orqali san'atkorlar ko'zni jalb qiladigan qiziqarli va muvozanatli kompozitsiyalar yaratadilar.

4. Madaniyat va an'analarni aks ettirish: Ranglar ko'pincha madaniyat va an'analarni ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Har bir madaniyatda ranglar turli xil ma'nolarga ega bo'lishi mumkin. Masalan, oq rang Sharq madaniyatida poklik va tozalikka ishora qilsa, G'arb madaniyatida bu rang o'lim va yasni ifodalaydi. San'atkorlar o'z asarlarida ranglar orqali o'z madaniyatini va an'analarini aks ettirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Rang bilan ishlash usullari:

Rang bilan ishlash jarayonida san'atkorlar bir qancha usullardan foydalanadilar. Ular orasida quyidagi asosiy usullarni ajratish mumkin:

1. Ranglar aralashmasi: Ranglarni aralashtirish, yangi ranglarni olish va o'zaro kombinatsiyalar yaratish jarayonidir. San'atkorlar ranglar aralashmasi orqali o'zlariga kerakli ton va soyalarni olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Aralash ranglar yordamida murakkab rang kompozitsiyalarini yaratish va kerakli hissiyotlarni ifodalash mumkin.

2. Rangli qatlamlar: Ranglarni qatlamlar bilan ishlash usuli, o'z ichiga ko'proq qatlamlar qo'shish orqali yangi effektlar yaratishga imkon beradi. Ushbu usulda san'atkorlar birinchi qatlamni quritganidan keyin ikkinchi qatlamni qo'shishadi, bu esa ranglarning chuqurligini va to'yinganligini oshiradi. Rangli qatlamlar, shuningdek, rasmga hajm va harakat berish uchun qo'llaniladi.

3. Kontrast va balans: Ranglar o'rtasida kontrast va balans yaratish, asarda qiziqarli kompozitsiya hosil qilishda yordam beradi. San'atkorlar, qizil va ko'k ranglar kabi o'zaro qarama-qarshi ranglardan foydalanish orqali tomoshabinning diqqatini jalb qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Shu bilan birga, ranglarni bir xil tonlarda yoki bir xil ranglar o'rtasida balans yaratish orqali muvozanatli kompozitsiyalarni shakllantirish mumkin.

4. Rangli nuqtalar va zarbalar: Ushbu usulda san'atkorlar rangli nuqtalarni yoki zarbalarni joylashtirish orqali rasmga hayot va harakat qo'shishadi. Rangli zarbalar orqali murakkab rangli effektlar yaratish va ijodiy ifodalarni kuchaytirish mumkin. Bu usul, mashhur impressionist san'atkorlar tomonidan qo'llanilgan.

5. Ranglar va materiallar: Ranglarni turli materiallar bilan birlashtirish, rang tasvirini yanada boyitish imkoniyatini beradi. Masalan, akril, yog'och, suv ranglari va pastellar kabi turli materiallar yordamida ranglarning ifodasini va ularning xususiyatlarini o'rganish mumkin.

NATIJALAR:

Tasviriy san'atda rangtasvir va rang bilan ishlash usullari, san'atkorlarning ijodiy ifodasini kuchaytiradi va tomoshabinlarga hissiyotlarni yetkazishda yordam beradi. Ranglar va ularning kombinatsiyasi, san'at asarining estetik ko'rinishini oshirib, ijodiy jarayonni boyitadi. Badiiy ifodalarni kuchaytirish, hissiyotlarni yetkazish va kompozitsiyaning muvozanatini saqlashda rangtasvirning ahamiyati beqiyosdir.

TAHLILI

Rangtasvirning tasviriy san'atdagi tahlili uning ko'plab o'lchovlari va jihatlarini o'z ichiga oladi. Ranglar, san'at asarini shakllantirishda, hissiyotlarni ifodalashda va tomoshabinlar bilan muloqot qilishda asosiy rol o'ynaydi. Quyidagi jihatlar rangtasvirni chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi:

1. Ranglar psixologiyasi: Ranglar psixologiyasi, ranglarning inson hissiyotlariga va kayfiyatiga ta'sirini o'rganadi. Har bir rang turli xil ma'nolarga va hissiyotlarga ega. Misol uchun, qizil rang energiya va ehtirosni ifodalasa, yashil rang tinchlik va yangilanishni anglatadi. Ranglar orqali san'atkorlar o'z asarlarida tomoshabinlarga muayyan hissiyotlarni etkazish va ularni ma'lum bir kayfiyatga olib kelish imkoniyatiga ega.

2. Ranglarning estetik funksiyasi: Ranglar, san'at asarining estetik qiymatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ranglarning bir-biriga bo'lgan munosabatlari, ularning to'yinganligi,

yorqinligi va tonalligi badiiy kompozitsiyaning ko'rinishini belgilaydi. Ranglarning balansli va kontrastli joylashuvi, san'at asarini yanada jozibador qiladi.

3. Kompozitsiya va ranglar: Ranglar, asarning kompozitsiyasini tashkil qilishda muhim ahamiyatga ega. Ranglar yordamida san'atkorlar asar ichida o'zaro bog'lanishlarni, muvozanatni va ritmni yaratadilar. Rangli qatlamlar, shuningdek, asarning chuqurligini oshiradi va ko'rinishni yanada qiziqarli qiladi.

4. Tajribalar va ranglarni aralashtirish: San'atkorlar ranglarni aralashtirish va tajriba o'tkazish orqali yangi ranglarni va ranglar kombinatsiyalarini yaratishga harakat qiladilar. Ushbu jarayon ranglarning keng spektrini, uning turli xil imkoniyatlarini ochib beradi. Ranglarni aralashtirish san'atkorning ijodiy jarayonini yanada boyitadi va yangi effektlar yaratish imkoniyatini beradi.

5. Ranglar va madaniyat: Ranglar, san'atda madaniyat va an'analarni ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Har bir madaniyatda ranglarning o'ziga xos ma'nosi bor. Masalan, oq rang Sharq madaniyatida poklikni anglatadi, G'arbda esa o'limni ifodalaydi. Ranglar yordamida san'atkorlar o'z madaniyatini va an'alarini aks ettiradi.

6. Ijtimoiy muammolarni ifodalash: Rangtasvir san'atkorlarga zamonaviy ijtimoiy masalalarni, masalan, ijtimoiy adolat, ekologik muammolar va inson huquqlarini ifodalash imkoniyatini beradi. Ranglar orqali bu muammolarni tomoshabinlarga yetkazish va ularni jamoatchilik e'tiboriga jalb qilish mumkin.

7. Texnologik o'zgarishlar: Zamonaviy san'atda texnologiyalar rangtasvir jarayonini yangi yo'nalishlar bilan boyitmoqda. Raqamli san'at, san'atkorlarga ranglarni va effektlarni yaratishda yangi imkoniyatlar taqdim etadi. Ranglar yordamida yaratilgan raqamli san'at asarlari yangi vizual tajribalar taqdim etadi va san'atning rivojlanishiga yangi yo'nalishlar ochadi.

XULOSA

Tasviriy san'atda rangtasvirning ahamiyati va rang bilan ishlash usullari badiiy ifoda va san'at asarining hissiy ta'sirini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ranglar, san'atkorlar uchun o'z g'oyalarini ifodalash va tomoshabinlarga ma'lum hissiyotlarni yetkazish imkoniyatini taqdim etadi. Ranglar orqali yaratilgan tasvirlar, tomoshabinlarning ko'ngil va tasavvurlariga ta'sir ko'rsatish bilan birga, muallifning ichki dunyosini aks ettiradi.

Rangtasvir, badiiy kompozitsiyani, hissiyotlarni va ko'rinishlarni shakllantirishda markaziy o'rinni egallaydi. Ranglarning aralashmasi, qatlamlar bilan ishlash, kontrast va balans yaratish, rangli nuqtalar va zarbalar, hamda ranglar va materiallar o'rtasidagi munosabatlar san'at asarining boyligini va kompleksligini oshiradi. Ushbu usullar orqali san'atkorlar ranglarning tabiiy xususiyatlaridan foydalanib, o'z asarlarida yangi va qiziqarli effektlar yaratadilar.

Shuningdek, ranglar turli madaniyat va an'analarni aks ettirishda, shuningdek, san'at asarining estetik ko'rinishini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Har bir rangning o'ziga xos ma'nosi va hissiy ta'siri bo'lib, bu ranglar san'atkor tomonidan ma'lum maqsadda tanlanadi va qo'llaniladi. Rangtasvir san'ati, tomoshabinlar uchun muayyan bir hissiy tajriba taqdim etish orqali, san'atning muhim vositasi sifatida o'z o'rnini mustahkamlaydi.

Natijada, tasviriy san'atda rangtasvir va rang bilan ishlash usullari, san'atkorlarning ijodiy ifodalarini kuchaytirishga, hissiyotlarni yetkazishga va asarlarning estetik jihatini oshirishga xizmat qiladi. Ranglar, san'at asarini yanada chuqur va ma'no anglatadigan darajaga olib keladi,

bu esa nafaqat san'atning badiiy qiymatini, balki uning tomoshabinga ta'sirini ham oshiradi. Badiiy tasvirlar orqali yaratilgan hissiyotlar va tasavvurlar, san'at asarining muvaffaqiyatini belgilaydi va rangtasvir jarayonini yanada boyitadi. Shunday qilib, rang va rangtasvir, tasviriy san'atning ajralmas qismi bo'lib, ijodiy jarayonni yanada chuqurlashtirishga yordam beradi va san'atkorlarni yangi g'oyalar bilan ilhomlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Mirziyoev Sh.M . Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarliklar bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'langan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Halq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, № 11
2. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil
3. Tolipov N., Abdirasilov S., Oripova N. Rangtasvir (1-qism). Toshkent, 2002. TDPU
4. Tolipov N., Abdirasilov S., Oripova N. Rangtasvir (2-qism). O'quv qo'llanma, Toshkent., 2003. TDPU
5. Abdirasilov S., Tolipov N. "Rangtasvir" O'quv qo'llanma, Toshkent, 2005. "Bilim"
6. Sultonov X. "Rangtasvir" (grizaylda ishlash) metodik qo'llanma TDPU ruzografida-2014